

OLIMP

PRVI DEO

Den Simons

Preveo
Goran Skrobonja

Laguna

Naslov originala

Dan Simmons
OLYMPOS

Copyright © 2005 by Dan Simmons

Translation Copyright © 2006 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Ovaj roman je posvećen Haroldu Blumu,
koji mi je – svojim odbijanjem da sarađuje
u ovo Doba srdžbe – pružio veliko zadovoljstvo.*

Kako je Homer mogao da zna za sve to?
Kada se sve to izdešavalo, on je bio kamila u
Baktriji!

– LUKIJAN, *San*

...istorija stvarnog života sveta mora na kraju kra-
jeva biti istorija uistinu neumornog ratovanja. Ni
njegovi bližnji, ni njegovi bogovi, ni njegove stra-
sti nikad čoveka neće ostaviti na miru.

– DŽOZEF KONRAD, *Beleške o životu i pisma*

Ma ne pišite više tu priču o Troji,
kad svet u već držite posmrtno slovo –
I ne mešajte s gnevom radost što boji
osvit koji slobodne obasja nanovo:
Mada Teba nikada upoznala nije
Zagonetke smrti Sfinge, još mudrije.

Jednom će se druga Atina dići
u doba daleko od ovih naših dana
zaveštana, kô suton na nebu stići
u sjaju i snazi, slavom ovenčana:
ostaviće, ako svet ne trpi tako sjajne stvari,
sve što zemlja zna da uzme, a Nebo podari.
– PERSI BIŠ ŠELI, *Elada*

I

Helena Trojanska se probudi tik pred osvit na zvuk sirena za vazдушnu opasnost. Opipa jastuke postelje, ali njen sadašnji ljubavnik Hokenberi nije više tu – šmugnuo je ponovo u noć pre nego što se sluge probude, kao i uvek posle noći koje provedu vodeći ljubav, kao da je učinio nešto sramno, te se u ovim trenucima nesumnjivo prikrada svojoj kući sokacima i zabačenim ulicama, gde baklje najslabije gore. Helena pomisli da je Hokenberi čudan i tužan čovek. A onda se seti.

Moj muž je mrtav.

Ta činjenica, da je Paris ubijen u dvoboju s nemilosrdnim Apolonom, bila je već devet dana deo stvarnosti – velika sahrana kojoj će prisustvovati i Trojanci i Ahajci započeće za tri sata ukoliko božja kočija koja sada nadleće grad potpuno ne uništi Ilion u sledećih nekoliko minuta – ali Helena i dalje ne može da poveruje da njenog Parisa više nema. Paris, sin Prijamov, poražen na bojnopolju? Paris mrtav? Paris zavitlan duboko u tamne pećine Hada, lišen lepote, tela ili elegancije pokreta? Nezamislivo. To je *Paris*, njen divni dečak koji ju je ukrao od Menelaja, kraj straža i preko zelenih travnjaka Lakedemona. To je Paris, njen najbrižniji ljubavnik čak i posle ove dugačke decenije iscrpljujućeg rata, onaj koga je često u potaji pominjala kao svog „nasrtljivog pastuva sitog i presitog za jaslama“.

Helena se izvuče iz postelje i ode do spoljnog balkona, gde razmakne prozračne zavese i stupi u svetlost praskozorja nad Ilionom. Zima je u jeku i mermer joj je hladan pod bosim nogama. Nebo je još dovoljno tamno da se vidi četrdeset ili pedeset reflektora koji biju uvis i tragaju za bogom ili boginjom u letećoj kočiji. Prigušene eksplozije plazme mreškaju polukupolu moravečkog energetskeg polja koje štiti grad. Najednom, višestruki zraci šarene svetlosti – strele tamnoplave, smaragdnozelene, krvavocrvene boje – šibaju u nebo kao koplja sa

položaja na odbrambenom perimetru Iliona. Na Helenine oči, jedna jedina ogromna eksplozija zatrese severni kvadrant grada, odaslavlši udarni talas da odjekne preko visokih kula ilionskih i zanjiše Heleni uvojke dugačke, tamne kose sa ramena. Bogovi su u proteklih nekoliko nedelja počeli da koriste fizičke bombe kako bi prodrli kroz polje sile, kućišta bombi od jednog molekula koja se kvantno fazno premeštaju kroz moravečko polje. Ili su bar tako Hokenberi i ono zabavno metalno stvorenje Manmut pokušali da joj objasne.

Helenu Trojansku zdravo zaboje uvo za mašine.

Paris je mrtav. Ta pomisao je jednostavno neodrživa. Helena je bila spremna da umre sa Parisom onog dana kada Ahajci, predvođeni njenim bivšim mužem Menelajem i njegovim bratom Agamemnom, konačno budu probili zidine, što se mora desiti po rečima njene prijateljice, proročice Kasandre, te kad svakog muškarca i dečaka u gradu usmrte, a žene siluju i odvuku u ropstvo na grčka ostrva. Helena je bila spremna za *taj* dan – spremna da umre od sopstvene ruke ili mača Menelajevog – ali nekako nikada nije istinski verovala da će njen dragi, tašti, bogoliki Paris, njen nasrtljivi pastuv, njen divni muž-ratnik, umreti pre nje. Za više od devet godina opsade i slavnog vojevanja, Helena se uzdala u to da će bogovi sačuvati njenog obožavanog Parisa zdravog i čitavog, i u njenoj postelji. I tako su i činili. A sada su ga ubili.

Ona se priseti poslednje prilike kada je videla svog trojanskog muža, pre deset dana, kada je pošao iz grada da se upusti u dvoboj sa bogom Apolonom. Paris nikada nije izgledao samopouzdanije u svom oklopu od elegantne, blistave bronzene, glave zabačene tako da mu se dugačka kosa sliva niz ramena kao griva pastuva, uz blesak belih zuba prema Heleni i hiljadama drugih koji su posmatrali i klicali mu sa zidina iznad Skejskih vrata. Njegove hitre noge nosile su ga dalje, „sigurnog i negovanog u svoj njegovoj slavi“, kako je omiljeni bard kralja Prijama voleo da peva. Ali tog dana odnele su ga u sopstvenu smrt od ruku razjarenog Apolona.

I sada je mrtav, pomisli Helena, *a telo mu je, ako su šapatom izrečene vesti koje sam prisluškivala tačne, sprženo i razneseno, kosti polomljene, a savršeno, zlatno lice spaljeno u skarednu iscerenu lobanju, plave oči stopljene u loj, dok dronjci spečenog mesa štrče sa sprženih jagodica kao... kao... prvi zalogaji – kao oni ugljenisani prvi komadići obrednog mesa koji se bacaju iz žrtvene vatre zato što se smatraju nedo-*

stojnim. Helena zadrhti na hladnom vetru koji narasta sa osvitom i osmotri dim koji se diže iznad krovova Troje.

Tri protivvazdušne rakete iz ahajskog logora na jugu s rikom huje uvis u potrazi za božjom kočijom u povlačenju. Helena načas ugleda tu kočiju u uzmaku – kratkotrajni blesak jak kao jutarnja zvezda, za kojim sada jure tragovi ispusnih gasova iz grčkih raketa. Bez upozorenja, blistava trunksa nestane iz vidokruga i ostavi jutarnje nebo prazno. *Bežite natrag na opsednuti Olimp, kukavice,* pomisli Helena Trojanska.

Sirene za prestanak vazdušne opasnosti počinju da zavijaju. Ulicu ispod Heleninih odaja na Parisovom imanju, tako blizu Prijamove izbombardovane palate, najednom ispune muškarci u trku, vatrogasne brigade s kofama hitaju prema severozapadu, gde se dim još diže u zimski vazduh. Moravečke leteće mašine zuje iznad krovova, najviše nalik rožnatim crnim stršljenima sa bodljikavim stajnim trapovima i obrtnim projektorima. Neke će, zna ona iz iskustva i iz Hokenberijevih noćnih trabunjanja, leteti kao ono što on naziva vazdušnom podrškom, prekasno da pomognu, dok druge budu pomagale u gašenju požara. Onda će i Trojanci i moravci satima izvlačiti unakažena tela iz ruševina. Pošto Helena poznaje gotovo svakoga u gradu, otupelo se pita ko će se sve naći među onima koji će sići u sunca lišeni. Had tako rano tog jutra.

Jutra Parisovog pogreba. Pogreba mog voljenog. Mog budalastog, izneverenog voljenog.

Helena čuje da sluge počinju da se meškolje. Najstarija među njima – starica po imenu Etra, nekada kraljica Atine i majka kraljevskog Tezeja sve dok je Helenina braća nisu otela kako bi se osvetila za otmiču svoje sestre – stoji na ulazu u Helenine odaje za spavanje.

„Da kažem devojkama da vam pripreme kupku, gospo?“, upita Etra.

Helena klimne glavom. Gleda još tren kako nebo blede – vidi da se dim na severozapadu zgušnjava, a potom razilazi jer vatrogasne brigade i moravečke mašine za gašenje požara uspostavljaju kontrolu nad njim, posmatra još trenutak kako se stenovečki borbeni stršljeni i dalje usmeravaju na istok u beznadežnoj poteri za kočijom koja se već kvantno odteleportovala – a onda se Helena Trojanska okrene da uđe, u šapatu bosih stopala po hladnom mermeru. Mora da se pripremi za Parisovu pogrebnu ceremoniju i za viđenje sa svojim prevarenim mužem Menelajem, prvi put posle deset godina. To će

takođe biti prvi put što Hektor, Ahilej, Menelaj, Helena i mnogi drugi Ahajci i Trojanci zajedno prisustvuju nekom javnom događaju. Sve se može dogoditi.

Samo bogovi znaju kako će se završiti ovaj strašni dan, pomisli Helena. A onda bude primorana da se osmehne uprkos sopstvenom jadu. U poslednje vreme, molitve bogovima ostaju neuslišene, i te kako. U poslednje vreme, bogovi ne dele ništa sa smrtnicima – ili makar ništa osim smrti, propasti i strašnog uništenja koje donose zemlji svojim božanskim rukama.

Helena Trojanska uđe da se okupa i odene za pogreb.

Ridokosi Menelaj stajao je nemo u svom najboljem oklopu, uspravan, nepomičan, kraljevskog držanja i gord između Odiseja i Diomeda na čelu ahajskog poslanstva junaka okupljenih za pogrebnu ceremoniju unutar zidova Iliona, kako bi odao poštu neprijatelju koji mu je ugrabio ženu, Prijamovom sinu, onom govnožderu, psetu i svinji Parisu. Dok je stajao tamo, svaki tren trošio je na mozganje o tome kako i kada da ubije Helenu.

Trebalo bi da bude sasvim lako. Ona se nalazila s druge strane široke ulice i malo poviše na zidu, na manje od petnaest metara od njega, spram ahajskog poslanstva u srcu ogromnog unutrašnjeg trga Troje, gore, na kraljevskom vidikovcu sa starim Prijamom. Uz malo sreće, Menelaj bi mogao da jurne tamo brže nego što bi iko stigao da ga presretne. Pa čak i ako ga sreća potpuno izda, ako bi Trojanci *stigli* da se ispreče između njega i njegove žene, Menelaj bi ih pokosio kao snoplje.

Menelaj nije bio visok – nije bio plemeniti džin kao njegov odsutni brat Agamemnon, niti priprosti džin sitne kite kao onaj Ahilej – te je znao da nikako ne bi bio u stanju da skoči do vidikovca već bi morao da krene stepenicama, kroz gomilu Trojanaca koji su ih zauzeli, koseći, gurajući, ubijajući usput. Menelaju to nije nimalo smetalo.

Ali Helena nije mogla da umakne. Balkon vidikovca na zidu Zevsovog hrama imao je samo jedno stepenište, do ovog gradskog dvorišta. Mogla je da se povuče u Zevsov hram, ali on je tamo mogao da je sledi i pritera je uza zid. Menelaj je znao da bi je ubio pre nego što i sam padne pod napadima mnoštva razjarenih Trojanaca – uključujući Hektora, koji se sada pojavio, predvodeći pogrebnu povorku – a onda bi Ahajci i Trojanci ponovo zaratili, odustavši od svog bezumnog rata s bogovima. Naravno, Menelajev život gotovo izvesno ne bi vredeo ni

prebijene pare ako bi se Trojanski rat nastavio tu i danas – baš kao ni Odisejev, Diomedov, a možda čak ni život samog neranjivog Ahileja, pošto je ovde, na pogrebu te svinje od Parisa, bilo samo trideset Ahajaca, sa hiljadama Trojanaca unutar dvorišta, po zidovima i u gomili između Ahajaca i Skejskih vrata iza njih.

Vredelo bi.

Ta pomisao prostreli Menelajevu lobanju kao vrh koplja. *Vredelo bi – vredelo bi po svaku cenu ubiti tu nevernu kučku.* Uprkos vremenu – bio je hladan, siv zimski dan – znoj mu je kuljao ispod kacige, curkao mu kroz kratku riđu bradu i kapao sa podvoljka, prskajući na bronza-ni grudni oklop. Naravno, čuo je taj zvuk kapanja, rasprskavanja na metalu mnogo puta pre, ali uvek je to po oklopu curila krv njegovih neprijatelja. Menelajeva desna šaka, spuštена lako na mač optočen srebrom, stegnu balčak tog mača tako žestoko da mu prsti obamreše.

Sad?

Ne sad.

Zašto ne sad? Ako ne sad, kad onda?

Ne sad.

Dva posvađana glasa u njegovoj bolnoj glavi – oba njegova, pošto mu se bogovi više nisu obraćali – izluđivala su Menelaja načisto.

Sačekaj da Hektor zapali pogrebnu lomaču, pa nastupaj.

Menelaj trepnu da istera znoj iz očiju. Nije znao koji je to glas bio – onaj koji ga je nagonio da dela ili onaj kukavički koji se zalagao za uzdržanost – ali Menelaj se saglasio sa njegovim predlogom. Pogrebna povorka upravo je ušla u grad kroz ogromna Skejska vrata i nosila je Parisov spaljeni leš – sada skriven ispod svilenog pokrova – glavnim prolazom do središnjeg dvora Troje, gde su čekali redovi i redovi zvaničnika i junaka, dok su žene – sa sve Helenom među njima – posmatrale odozgo, sa zida vidikovca. Za samo nekoliko minuta, stariji pokojnikov brat Hektor zapaliće lomaču i sva pažnja biće prikovana za plamenove dok ovi budu gutali ionako sprženo telo. *Savršeno vreme za nastupanje – niko me neće primetiti sve dok moje sečivo ne bude zariveno dvadeset centimetara u Helenine neverne grudi.*

Po tradiciji, pogrebi takvih kraljevskih ličnosti poput Parisa, sina Prijamovog, jednog od prinčeva Troje, trajali su devet dana, s tim što je dosta tih dana trošeno na pogrebne igre – trke dvokolica i atletska takmičenja, koja su se obično završavala bacanjem koplja. Ali Menelaj

je znao da je ritualnih devet dana otkad je Apolon od Parisa napravio čumur utrošeno na dugo putovanje kola i drvoseča do šuma kojih je još bilo na planini Idi, mnogo liga prema jugoistoku. Male mašine zvane moravci pozvane su da polete u svojim stršljenima i čarobnim uređajima zajedno sa drvosečama, kako bi ih zaštitile poljem sile za slučaj da bogovi napadnu. A ovi su, naravno, napali. Ali drvoseče su obavile svoje.

Tek sada, desetog dana, drva su bila sakupljena i dopremljena u Troju, spremna za lomaču, mada su Menelaj i mnogi njegovi prijatelji, uključujući i Diomeda koji je stajao kraj njega, tu u ahajskom kontingentu, smatrali da je spaljivanje trulog Parisovog leša na pogrebnoj lomači apsolutno proćerdano dobro drvo za potpalu, pošto su i grad Troja i kilometri i kilometri ahajskog tabora duž obale već mnogo meseci bili bez goriva za logorske vatre, toliko su šiblje i nekadašnje šume oko samog Iliona bili iskrčeni posle deset godina ratovanja. Bojno polje je bilo čekinjavo od panjeva. Čak je i granje odavno bilo pokupljeno. Ahajski robovi kuvali su večeru svojim gospodarima nad vatrom od zapaljene balege, što nimalo nije popravljalo ukus mesa niti gadno raspoloženje ahajskih ratnika.

Na čelu pogrebne povorke koja je ulazila u Ilion išla je procesija trojanskih dvokolica, sa konjima čija su kopita bila umotana u crnu čohu kako ne bi dizala veliku buku na širokim kamenim pločama glavne gradske saobraćajnice i gradskog trga. Na tim dvokolicama su se vozili i nemo stajali kraj kočijaša neki od najvećih junaka Iliona, ratnici koji su preživeli više od devet godina prvobitnog rata, a evo sad i osam meseci ovog još strašnijeg rata protiv bogova. Najpre je naišao Polidor, još jedan sin Prijamov, koga je pratio Parisov drugi polubrat, Mestor. Sledeće dvokolice vozile su trojanskog saveznika Ifeja, pa zatim Laodoka, sina Antenorovog. Za njima su, u svojim draguljima optočenim dvokolicama, išli stari Antenor lično, dole među borcima kao i uvek, radije nego gore na zidinama, sa drugim starešinama, te kapetan Polifem, a onda i Sarpedonov znameniti kočijaš Trasimed, kao zamena samog Sarpedona, kozapovednika Likijaca, palog od Patroklove ruke pre mnogo meseci, kada su se Trojanci još borili protiv Grka umesto protiv bogova. Potom je naišao plemeniti Pilaj – naravno, ne onaj Trojanac koga je ubio Veliki Ajant neposredno pred početak rata protiv bogova, već onaj drugi Pilaj, koji se često bori rame uz rame s Elatom i Mulijem. U toj povorci su još i Megatov sin Perimed, kao i Epistrof i Melanip.

Menelaj ih je sve prepoznao, te muževe, te junake, te neprijatelje. Gledao je njihova zgrčena, od navale krvi rumena lica ispod bronza-nih kaciga hiljadu puta na kratkoj smrtonosnoj udaljenosti dovoljnoj za ubod kopljem i zamah mačem, dok su ga razdvajali od njegova dva podjednako važna cilja – Iliona i Helene.

Udaljena je petnaest metara. A niko ne očekuje da napadnem.

Iza utišanih dvokolica nastupili su konjušari koji su na povocu vodili žrtvene životinje – deset Parisovih najboljih konja i njegove lovačke pse, stada ugojenih ovaca – ove potonje bile su krajnje ozbiljna žrtva, pošto je pod opsadom bogova zavladała oskudica kako vune, tako i ovčetine – kao i nekoliko starih, gegavih goveda krivih rogo-va. Ta goveda nisu bila dovedena kao dragocene žrtve – a i kome da se žrtvuju sada, kada su bogovi neprijatelji? – već zbog loja, kako bi pogrebna lomača gorela plamenom svetlijim i vreljim.

Iza žrtvenih životinja išle su hiljade trojanskih pešadinaca, svi u uglačanim oklopima tog tmurnog zimskog dana, u redovima koji su vijugali natrag kroz Skejska vrata, na ravnice Iliona. Usred te mase ljudi kretao se Parisov odar koji su nosila dvanaestorica njegovih najbližih saboraca, ljudi koji bi rado poginuli za Prijamovog drugog po starosti sina i koji su i sada plakali dok su nosili masivnu nosiljku za mrtve.

Parisovo telo bilo je pokriveno plavim pokrovom, a taj pokrov već je bio zatrpan hiljadama uvojaka kose – simbolima oplakivanja Parisovih ljudi i daljih rođaka, pošto će Hektor i bliža rodbina odseći svoje uvojke neposredno pre paljenja pogrebne lomače. Trojanci nisu tražili da Ahajci daju svoje uvojke u znak žalosti, a i da jesu – i da je Ahilej, glavni Hektorov saveznik u ovo bezumno doba, preneo taj zahtev ili, još gore, formulisao to kao naredbu koju bi sproveli njegovi Mirmidonci – Menelaj bi lično poveo pobunu.

Menelaj bi voleo da je njegov brat Agamemnon prisutan. Agamemnon kao da je uvek znao šta treba preduzeti. Agamemnon je bio njihov pravi argivski zapovednik – ne onaj uzurpator Ahilej, i nipošto ono trojansko kopile Hektor, koje je umišljalo da sada podjednako zapoveda Argivcima, Ahajcima, Mirmidoncima i Trojanima. Ne, Agamemnon je bio pravi vođa Grka, i da je on danas ovde, ili bi sprečio Menelaja da napadne Helenu tako nepromišljeno, ili bi mu se pridružio u smrti pokušavajući da to izvede. Ali Agamemnon i pet stotina njemu odanih ljudi otplovili su pre sedam nedelja crnim lađama natrag do Sparte i grčkih ostrva – očekivalo se da odsustvuju

najmanje još mesec dana – navodno kako bi prikupili nove regrute za ovaj rat protiv bogova, ali zapravo kako bi u potaji pridobili saveznike za pobunu protiv Ahileja.

Ahilej. Sada se pojavilo i to izdajničko čudovište, na samo korak iza uplakanog Hektora koji je išao iza odra i držao glavu mrtvog brata ogromnim šakama.

Na prizor Parisovog tela hiljadama Trojanaca načičkanih na zidinama i na trgu oteo se duboki uzdah. Žene na krovovima i zidu – one nižeg staleža, ne žene iz Prijamove kraljevske porodice, niti Helena – otpočele su sa lelekanjem i tužbalicama. Uprkos svemu, Menelaj je osetio kako mu se podlaktice ježe. Pogrebne jadikovke žena uvek su tako uticale na njega.

Moja slomljena i izobličena ruka, pomisli Menelaj, da podstakne gnev u sebi kao što bi neko prodžarao vatru koja gasne.

Ahilej – isti onaj bogočovek Ahilej koji je sada prolazio dok su Parisov odar svečano nosili kraj ovog počasnog kontingenta ahajskih zapovednika – slomio je Menelaju ruku pre samo osam meseci, onog dana kada je brzonogi ljudomora objavio svim Ahajcima da je Palada Atena ubila njegovog prijatelja Patrokla i odnela mu telo na Olimp u znak izazova. Tada je Ahilej objavio da Ahajci i Trojanici više neće ratovati jedni protiv drugih, već će umesto toga opsesti svetu goru Olimp.

Agamemnon je tome prigovorio – prigovorio je svemu: Ahilejevom aroganciji i uzurpaciji pravične Agamemnonove uloge kralja nad kraljevima svih Grka okupljenih tu, kod Troje, svetogrđu napada na bogove, bez obzira na to čijeg je prijatelja Atena ubila – ako je Ahilej uopšte istinu zborio – a ponajviše od svega prigovorio je tome da desetine i desetine hiljada ahajskih ratnika bude stavljeno pod Ahilejevu vlast.

Ahilej je tog sudbonosnog dana reagovao brzo i jednostavno – spreman da se bori sa svakim čovekom, svakim Grkom koji se suprotstavi njegovom vođstvu i njegovoj objavi rata. Boriće se u pojedinačnim dvobojima ili sa svima odjednom. Neka Ahajcima vlada poslednji čovek koji ostane uspravan od tog jutra pa nadalje.

I Agamemnon i Menelaj, gordi sinovi Atrejevi, napali su Ahileja kopljem, mačem i štitom naočigled stotina zapovednika i hiljada pešadinaca koji su stajali u zaprepašujućoj tišini.

Menelaj je bio iskusan veteran koji je dobrano okrvavio mač, iako ga Trojanici nisu ubrajali među junake prvog reda, ali njegovog starijeg

brata smatrali su – makar za vreme koje je Ahilej proveo dureći se nedeljama u svom šatoru – najžešćim ratnikom među svim Ahajcima. Kopljem je gotovo uvek pogađao metu, a mačem sekao kroz ojačane štitove neprijatelja kao kroz tkaninu i nije imao milosti čak ni prema najplemenitijim neprijateljima koji bi ga preklinjali da ih poštedi. Agamemnon je bio jednako visok, mišićav i bogolik kao plavokosi Ahilej, ali na njegovom telu bilo je za deceniju više ožiljaka iz bitaka, a oči su mu tog dana bile pune demonskog gneva, dok je Ahilej čekao hladno, sa gotovo rasejanim izrazom na mladičkom licu.

Ahilej je razoružao oba brata kao da su deca. Agamemnonov snažan hitac kopljem odbio se od Ahilejevog mesa kao da je sin Peleja i boginje Tetide bio okružen jednim od onih moravečkih nevidljivih energetske štitovala. Mač kojim je Agamemnon divljački zamahnuo – dovoljno žestoko, kako je Menelaj tada pomislio, da preseče i tesanik – razbio se na Ahilejevom predivnom štitu.

Onda ih je Ahilej obojicu razoružao – hitnuvši njihova rezervna koplja i Menelajev mač u okean – da bi ih zatim bacio na utabani pesak i strgnuo im oklop s tela jednako lako kao što bi veliki orao mogao da strgne tkaninu s bespomoćnog leša. Brzonogi ljudomora tada je Menelaju slomio levu ruku – iz kruga zapovednika i pešadinaca koji su se upinjali što bolje to da vide oteo se uzdah kada se začulo pucanje kosti nalik na lomljavu mladice – a potom je Ahilej Agamemnonu slomio nos naizgled nehajnim udarcem isturenim dlanom, da bi konačno kralja nad kraljevima ritnuo u rebra. Zatim je Ahilej posadio sandalu na grudi Agamemnona koji je stenjao, dok je njegov brat Menelaj stenjao i ležao kraj njega.

Tek je tada Ahilej isukao mač.

„Predajte se i zakunite mi se danas na vernost, pa ću se prema vama obojici ophoditi s poštovanjem dostojnim sinova Atrejevih i uvažavati vas kao ostale zapovednike i saveznike u nastupajućem ratu“, rekao je Ahilej. „Oklevajte samo časak i poslaću vaše pasje duše dole u Had pre no što vaši prijatelji stignu da trepnu, a leševe ću vam raščerečiti i baciti lešinarima koji ih čekaju, tako da vam tela nikad ne budu sahranjena.“

Agamemnon se, dok je gutao vazduh i stenjao, umalo ne povrativši od žuči koja se u njemu digla, predao i zakleo Ahileju na savezništvo. Menelaj, pun bola od ugruvane noge, sopstvenih slomljenih rebara i smrskane ruke, sledio je brata u tome sekund kasnije.

Sve u svemu, trideset pet zapovednika Ahajaca odlučilo je da se tog dana suprotstavi Ahileju. Svi su bili poraženi za jedan sat, a najhlabrijima među njima odrubljene su glave kada su odbili da se predaju, i leševi su im bačeni pticama, ribama i psima baš kao što je Ahilej i pretio, ali ostalih dvadeset osam se na kraju zaklelo da će mu služiti. Niko među ostalim ahajskim junacima Agamemnonovog ranga – ni Odisej, ni Diomed, ni Nestor, ni Veliki niti Mali Ajant, ni Teukro – nisu toga dana izazvali brzonogog ljudomoru. Svi su se glasno zakleli – pošto su čuli više vesti o Ateninom ubistvu Patrokla i, kasnije, o pokolju koji je ista ta boginja počinila nad Hektorovim sinom Skamandrom – da će istog jutra objaviti rat bogovima.

Sada je Menelaj osećao kako ga ruka žiga – kosti su mu srasle, ali nisu sasvim zacelile kako treba, uprkos usrdnom trudu njihovog slavnog vidara Podalirija, sina Asklepijevog, i ruka je Menelaja i dalje bolela u hladne dane poput tog – ali on se odupro porivu da je protrlja kako bi mu bol minuo dok su Parisov odar i Ahilej polako prolazili ispred ahajskog poslanstva.

Sada je zastrt i uvojcima prekriven odar spušten kraj pogrebne lomače, ispod podijuma vidikovca na zidu Zevsovog hrama. Redovi pešadije u povorci više ne marširaju. Stenjanje i lelek žena sa drugih zidova više se ne čuju. U iznenadnoj tišini Menelaj čuje grubi dah konja, a zatim i mlaz jednog konja koji piša po kamenu.

Na zidu Helen, stari vidovnjak koji stoji kraj Prijama, kao vrhovni prorok i savetnik Iliona, izvikuje neko kratko posmrtno slovo koje se gubi u vetru što se upravo digao s mora i dunuo kao hladan, neodobravajući dah bogova. Helen pruži obredni nož Prijamu, koji je, mada gotovo ćelav, sačuvao nekoliko dugih pramenova sede kose iznad ušiju upravo za takve svečane okolnosti. Prijam sečivom ostrim kao brijač odseče uvojak te sede kose. Jedan rob – Parisov dugogodišnji lični rob – uhvati taj uvojak zlatnom činijom i prođe do Helene, koja primi nož od Prijama i zagleda se na jedan dugi sekund u sečivo kao da razmišlja da li da ga digne na sebe i zarije među dojke – Menelaja najednom zabrinu pomisao da će ona baš to uraditi i tako ga lišiti osvete udaljene samo nekoliko trenutaka – ali tada Helena podigne nož, dohvati jednu svoju dugu pletenicu sa strane i odseče joj kraj. Smeđi uvojak padne u zlatnu činiju i rob se pomeri do lude Kasandre, jedne od mnogobrojnih Prijamovih kćeri.

Iako je donošenje drva sa planine Ide bilo skupčano sa velikim trudom i opasnostima, lomača je dostojna prilike. Pošto nisu mogli da ispune gradski trg tradicionalnom kraljevskom lomačom od trideset metara u osnovi i da im još ostane mesta za ljude, lomača je široka i dugačka samo po devet metara, ali je viša nego obično i uzdiže se do nivoa platforme vidikovca na zidu. Široke drvene stepenice, i same nalik na male platforme, sagrađene su kao rampe do vrha lomače. Jako drvo, povučeno iz zidova palate samog Parisa, okružuje i podupire masivnu gomilu drva za potpalu.

Snažni nosači prinose Parisov odar maloj platformi na vrhu lomače. Hektor čeka dole, u podnožju širokih stepenica.

Sada ljudi stručni kako za kasapljenje, tako i za pobožno prinošenje žrtava, ubijaju životinje brzo i efikasno – na kraju krajeva, misli Menelaj, zar u tome ima neke razlike? Kolju ovce i goveda, cede krv u obredne posude, deru im kožu i odvajaju salo za samo nekoliko minuta. Parisov leš je uvijen u životinjsko salo kao pečeno meso u meki hleb.

Odrana životinjska trupla potom nose uz stepenice i polažu oko Parisovog uvijenog tela. Žene – device u punim ceremonijalnim odorama, lica prekrivenih velovima – izlaze iz Zevsovog hrama i nose ćupove sa medom i uljem držeći ih za dve drške. Pošto im je zabranjen pristup samoj lomači, one pružaju te ćupove Parisovim telohraniteljima koji su sada postali nosači odra i oni nose ćupove uz stepenice i polažu ih veoma pažljivo oko odra.

Napred dovode konje iz Parisove omiljene zaprege, četiri najbolja odabrana među deset, pa Hektor zakolje životinje bratovljevom dugačkim nožem – ide od jednog do drugog tako brzo da čak ni te inteligentne, bodre, izvanredno dresirane ratne životinje nemaju vremena da reaguju.

Ahilej je taj koji – sa divljim žarom i nadljudskom snagom – baca tela četiri masivna pastuva na lomaču, jedno za drugim, jedno povrh drugog na piramidi od klada i drva za potpalu.

Parisov lični rob dovodi šest omiljenih pasa svog gospodara na čistinu blizu lomače. Hektor ide od jednog do drugog psa, tapše ih i češka iza ušiju. Onda zastane da na trenutak razmisli, kao da se priseća svih onih vremena kada je gledao kako njegov brat hrani te pse sa stola i vodi ih u lov u planine i ritove u unutrašnjosti.

Hektor odabere dva psa, klimne glavom da ostale odvedu, svakog s ljubavlju uhvati na trenutak za labavu kožu iza potiljka kao da psu

nudi kost ili kakav slastan zalogaj, a onda preseče grlo svakom psu toliko silovito da sečivo umalo ne odseče životinjama glavu od tela. Sam Hektor zafrljači trupla dva psa na lomaču – nabacivši ih visoko iznad tela pastuva, tako da padnu u podnožje samog odra.

A sad iznenađenje.

Deset Trojanaca i deset ahajskih kopljanika u bronzanim oklopi-
ma predvode taljige koja vuku ljudi. Na kolima je kavez. U kavezu je bog.